

Synergier och målkonflikter mellan totalförsvaret och klimat

Sammanfattning av Klimatpolitiska rådets digitala seminarium den 3 juni 2026

Sverige har som långsiktigt mål att nå nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045. Samtidigt genomförs omfattande satsningar för att stärka totalförsvaret mot bakgrund av det förändrade säkerhetspolitiska läget. Det innebär stora investeringar och långsiktiga beslut som påverkar samhällets utveckling under lång tid. Frågan om hur totalförsvarets förstärkning kan genomföras på ett sätt som samtidigt bidrar till klimatomställningen har därför blivit allt mer aktuell.

För att belysa dessa frågor gav Klimatpolitiska rådet Sweco och RISE i uppdrag att ta fram en [underlagsrapport](#) om synergier och målkonflikter mellan stärkt totalförsvaret och möjligheterna att nå klimatomställningen. Seminariet samlade deltagare från myndigheter, kommuner, regioner, forskning, näringsliv, civilsamhälle och politiken. Syftet var att föra ett sakligt och konstruktivt samtal om hur synergier kan tas till vara, hur målkonflikter kan hanteras och vilka frågor som behöver utvecklas vidare i styrning, samverkan och analys. Sammanfattningen återger huvuddragen i de diskussioner som fördes under seminariet. Innehållet ska därför förstås som en sammanställning av deltagarnas perspektiv. Klimatpolitiska rådets bedömningar och rekommendationer på området går att återfinna i [rapport 2026](#).

Totalförsvaret och klimatomställningen behöver hanteras samlat

En tydlig utgångspunkt i diskussionen var att det är viktigt att inte bygga en lösning för klimat och en annan för beredskap, utan att systemen behöver utformas så att de fungerar för båda syftena samtidigt. Flera deltagare återkom till att båda ytterst handlar om att stärka samhällets motståndskraft, minska sårbarheter och bygga robusta system för framtiden. Mot denna bakgrund handlar diskussionen främst om hur satsningar på totalförsvarets kan genomföras på ett sätt som samtidigt minskar fossilberoendet och risken för långsiktiga inlåsningar i lösningar med hög klimatpåverkan.

Samtidigt betonades att sambanden inte är statiska utan deltagare pekade på att bedömningen ofta beror på tidsperspektiv, teknikval och hur investeringar utformas. Det som på kort sikt kan framstå som en målkonflikt kan på längre sikt vara en förutsättning för både stärkt beredskap och minskad klimatpåverkan. Detta blev särskilt tydligt i diskussionerna om energi och drivmedel. Ett minskat fossilberoende inte bara är en klimatfråga, utan också en fråga om energisäkerhet, försörjningstrygghet och strategisk handlingsfrihet.

Systemperspektiv och tidiga vägval är avgörande

Beslut inom ett område får ofta konsekvenser för andra delar av samhället, vilket innebär att klimat- och totalförsvarsfrågor behöver integreras redan i planering och utformning av systemen. Vid uppbyggnad av lösningar för beredskap som i för hög grad avviker från det övriga samhällets utveckling kan i sig kan skapa nya sårbarheter. Här lyftes bygg- och fastighetsområdet som ett tydligt exempel. Försvarssatsningen innebär en snabb omställning från tidigare neddragningar till utveckling, nybyggnation och förvärv. Samtidigt framhölls att mycket kan göras i tidigt skede genom klimatkrav i upphandling, standardiserade lösningar, typbyggnader och ökad cirkularitet. Ett inspel var att snabb utbyggnad inte nödvändigtvis står i motsättning till klimatsmarta lösningar, förutsatt att klimataspekter vägs in tidigt och att funktionella krav hanteras på ett genomtänkt sätt. Diskussionen kring energi- och transportområdet visade hur tidiga vägval, minskat beroende av importerad energi och utvecklingen av hållbara drivmedel, elektrifiering, energilagring och vätgas kräver ett helhetsperspektiv. Där robusthet, redundans, försörjningstrygghet och tillgång till lösningar för samhällsviktiga och militära funktioner byggs in från början.

Vikten av tydlig och integrerad styrning

Diskussionen gav en tydlig bild av att den övergripande styrningen i dag inte fullt ut speglar behovet av att integrera klimat- och totalförsvarsfrågor. Där det beskrevs hur klimatdimensionen ofta är svag i instruktioner, regleringsbrev och andra styrsignaler. Samtidigt framhölls att många myndigheter redan arbetar aktivt med energi- och klimatfrågor inom sina respektive ansvarsområden.

Offentlig upphandling lyftes som ett centralt verktyg där deltagare pekade på att de stora investeringar som nu görs inom totalförsvaret skapar en möjlighet att påverka marknader, stärka innovation och stimulera lösningar som bidrar både till beredskap och minskad klimatpåverkan. Samtidigt underströks att detta förutsätter långsiktiga spelregler och tydliga signaler, så att både myndigheter och näringsliv kan agera med framförhållning. Frågorna spänner över många politikområden och berör ett stort antal aktörer. Därför betonades vikten av fortsatt samverkan mellan myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv och forskningsaktörer, inte minst eftersom totalförsvaret i hög grad bygger på samhällsviktiga funktioner och försörjningssystem som ofta ägs, drivs eller påverkas av kommuner, regioner, företag och andra aktörer utanför staten.

Kunskapsutveckling och genomförande behöver ske parallellt

I samtalet efterfrågades bättre underlag, bland annat genom mer utvecklade analyser av klimatpåverkan, teknikmognad, konsekvenser av olika vägval samt metoder för uppföljning och systemövergripande analys. Sådana analyser framhölls som viktiga för att skilja mellan verkliga målkonflikter och frågor som snarare rör övergångsproblem, teknikmognad eller bristande samordning över tid. Samtidigt betonades att osäkerhet inte bör leda till att nödvändiga vägval skjuts upp, utan att arbetet behöver gå vidare parallellt med att kunskapen fördjupas.